

Proces vzgoje in izobraževanja v času epidemije koronavirusa v vrtcu s stališča strokovnih delavcev in staršev

Nevenka Vesel, magistrica profesorica andragogike, pomočnica ravnateljice, Vrtec Kočevje

V času razglašene epidemije Covid-19 v letu 2020 in 2021 smo bili deležni najprej popolnega zaprtja vrtca, kasneje pa delnega, ko se je zagotavljalo le nujno varstvo, skladno z navodili Nacionalnega inštituta za javno zdravje. Kakovostno, spodbudno in varno učno okolje za predšolske otroke se je čez noč zaprlo in sprevrglo v izvajanje dejavnosti ter sodelovanja s starši od doma preko različnih digitalnih tehnologij. Strokovni delavci so ohranjali stike s starši in otroki preko različnih digitalnih tehnologij in omrežij, kakšna stališča do navedenega so imeli strokovni delavci ter tudi starši otrok, ki so jim bile podane tovrstne možnosti, pa bom predstavila v nadaljevanju.

Ključne besede: predšolski otrok, Covid-19, stališča strokovnih delavcev, stališča staršev, zaprtje vrtca

1 Uvod

Delo z otroki v predšolskem obdobju temelji na *Kurikulumu za vrtce* (1999). Ta na eni strani spoštuje tradicijo slovenskih vrtcev, na drugi strani pa z najnovejšimi teoretskimi pogledi na zgodnje otroštvo in iz njih izpeljanimi drugačnimi rešitvami in pristopi dopolnjuje, spreminja in nadgrajuje dosedanje delo v vrtcu (prav tam). Kvalitetno delo vrtca je tisto, ob katerem otroci razvijajo sposobnosti, spretnosti, razumevanje, vedenje in razmišljanje. Vse navedeno pa odrasli v družbi cenimo. V skladu s to trditvijo je kvalitetno delo vrtca odvisno od ciljev, ki jih vrtec seveda zna prevajati in prenesti v življenje. Otroci še niso odrasle osebe, a bo kakovost izkušenj, ki si jih bodo pridobili v vrtcu, močno odločala o tem, kakšni bodo v odraslosti, kajti otroci ne vedo, česa se morajo naučiti, vedo in čutijo pa, za kaj so pripravljene in sposobni ter česa se želijo učiti (Vonta 2009).

Kakovosten vrtec pomeni, da je prilagojen otrokom, njihovim razvojnim, individualnim in kulturnim značilnostim, potrebam ter pravicam. Strokovni delavec skladno s tem načrtuje, izvaja in evalvira dejavnosti z vidika koristi in pravic za vse otroke (prav tam). Če izhajamo iz kurikuluma za vrtce, je prav, da izpostavimo razvojno-procesni pristop, ki v ospredje postavlja proces učenja, katerega cilj je spodbujanje otrokovih lastnih (simbolnih, fantazijskih in domišljijских) strategij dojemanja, izražanja, razmišljanja itn., ki so značilne za posamezno razvojno obdobje (Kurikulum 1999). Načelo aktivnega učenja in zagotavljanja možnosti izražanja pa doda, da moramo poskrbeti tudi za udobno in spodbudno učno okolje. Ta izhaja iz vzgojiteljevega načrtovanega in nenačrtovanega

usmerjanja pa tudi iz otrokovih pobud (prav tam). V spodbudnem učnem okolju so namreč zajete pomembne sestavine, kot so materiali (materiali, ki so prilagojeni otrokovi starosti in jih otrok uporabi na različne načine), razpolaganje in rokovanje (otrok raziskuje izbrane materiale, z njimi razpolaga in rokuje, jih kombinira, preoblikuje), izbira (otrok izbira dejavnosti in se vanje vključuje glede na osebne interese in cilje), otrokov govor (otrok skozi govor razmišlja, vključuje nove izkušnje in si prizadeva sodelovati z drugimi) in podpora odraslega (odrasli spodbujajo otrokovo razmišljanje, reševanje problemom in ustvarjalnost) (Hohmann in Weikart 2005).

Skladno z zgoraj navedenim menimo, da izvajanje predšolskih programov v prostoru vrtca omogoča kvaliteten razvoj predšolskega otroka. Prav tako tudi raziskave kažejo, da dobri predšolski programi ne kažejo negativnih vplivov in da tudi otroci iz nižjih socialnih in kulturnih slojev celo pospešijo kognitivni razvoj, če so vanje vključeni (Vonta 2009).

2 Stališča strokovnih delavcev pri izvajanju dejavnosti na daljavo

Raziskava Korak za korakom (Pedagoški inštitut 2021), ki je bila opravljena na Centru za kakovost v vzgoji in izobraževanju, nam podaja podatke, da so strokovni delavci v času korona virusa pripravljali dejavnosti za starše in otroke, ki so jih posredovali preko različnih kanalov. Najpogosteje preko e-pošte, nato preko vrtčevske spletne strani, e-asistenta, telefona, preko videoklica (npr. Zoom, Skype, Viber, Teams) ter preko družabnih omrežij (Facebook). Prav tako strokovni delavci navajajo, da so najpogosteje (enkrat na teden) stik z družinami vzpostavljali z namenom ohranjanja vzgojno-izobraževalnega procesa na daljavo, enkrat do dvakrat na mesec so

skrbeli za ohranjanje stika s starši z namenom ozaveščanja in obveščanja staršev ter tudi ohranjanja stika z otrokom. Pri posredovanju dejavnosti so skoraj vedno upoštevali vsa kurikularna področja. Na razpolago so nam tudi nekatere vsebine. Zupanc (2021) navaja, da je bilo izhodišče za načrtovanje in izvajanje dejavnosti *Kurikulum za vrtec*, saj je bil vsak dan namenjen doseganju ciljev enega od področij. Dan so začeli s t. i. jutranjim krogom, nato je sledil osrednji del, ki je zajemal eno ali dve kratki dejavnosti, ter tudi zaključek, predstavljen kot predlog za domačo dejavnost.

Intenzivnost komuniciranja z družinami je bila odvisna od motiviranosti strokovnih delavcev in staršev. Nekaterim je bilo neposredno komuniciranje všeč, nekateri pa so povedali, da se jim je to zdelo nepotrebno, saj so ob celodnevem delu na daljavo s šoloobveznimi otroki raje izkoristili prosti čas za igro na prostem (Raziskava o vzgojno-izobraževalnem procesu 2021). To lahko povežemo s podatki, ki jih navaja Zupanc (2021), iz katerih je razvidno, da so predšolski otroci pri izvajanju priporočenih dejavnosti potrebovali pomoč staršev (vzpostavitev povezave), prav tako pa so bila navodila za izvajanje t. i. domače dejavnosti staršem posredovana po e-pošti. Prav tako nam kvalitativna raziskava med kitajskimi starši (Dong, Cao in Li 2020) pokaže, da so nekateri starši spletno učenje predšolskih otrok dojemali kot

neprijetno, zahtevno in dolgotrajno. Nekaj staršev je povedalo, da spletno »učenje« otrok zapravlja preveč delovnega časa in jih tudi dodatno obremenjuje, to pa predpisujejo predvsem temu, da otroci še nimajo razvitih ustreznih sposobnosti samonadzora. Slednji pri opravljanju dejavnosti niso samostojni, kar pa pomeni dodatno delo za starše. Nekateri dodajo še, da so otroci še premladi in imajo posledično šibko samoregulacijo.

Strokovni delavci so skladno z opravljeno raziskavo o vzgojno-izobraževalnem procesu (2021) izrazili mnenje, da vzgojno-izobraževalnega dela v predšolskem obdobju ne gre izvajati na daljavo. Otroci potrebujejo osebni stik, ki ga je na daljavo nemogoče nuditi. Vrtci se ne bi smeli zapirati v celoti in omogočati zgolj nujnega varstva, saj se je delo v t. i. mehurčkih izkazalo za veliko boljše rešitev.

3 Stališča staršev v času izvajanja dejavnosti na daljavo

Izvedena pa je bila tudi raziskava, v kateri so sodelovali starši (1204 staršev) iz različnih regij Slovenije, ki so odgovarjali na anonimen spletni vprašalnik. Na podlagi pregleda prejetih odgovorov staršev sta bila identificirana dva pola mnenj, ki nista enakovredno zastopana (Zgonec, Mervic 2020). Prvi pol predstavljajo starši, ki menijo, da v času zaprtja vrtcev ni potrebno ohranjanje stika med vrtcem

in družino. Starši sami namreč poskrbijo za kvalitetno preživljanje časa s svojim otrokom oziroma za dodatne dejavnosti nimajo časa. Drugi pol pa predstavljajo starši, ki ocenjujejo, da jim je tovrstni stik v podporo, in menijo, da je ohranjanje stika oz. sodelovanja s strokovnimi delavci v času zaprtih vrtcev pomembno. Prav tako na podlagi opravljene raziskave o vzgojno-izobraževalnem procesu v predšolski vzgoji in njegovih učinkih v času epidemije bolezni covid-19 dve tretjini staršev meni, da jim je bil stik z vzgojiteljico v času zaprtja vrtca v podporo. Zelo malo staršev odgovarja, da so jim bile posredovane dejavnosti s strani vrtcev dodatna obremenitev, saj trdijo, da so bile dejavnosti prilagojene družinskemu okolju in so jih lahko izvedli. Navedeno izpostavlja tudi Zgonec in Mervic (2020), saj večina staršev odgovarja, da jim je bil stik z vzgojiteljico v podporo in da se jim zdi ohranjanje stika strokovnih delavcev z družino v času zaprtja vrtca zelo potrebno.

Toda nekatere tuje raziskave prihajajo do drugačnih odgovorov. Rezultati raziskave, izvedene v ZDA (Jones 2020), kažejo, da je bil izziv s strani staršev predvsem usklajevanje dela od doma in podpora otroku. To je bilo še posebno zahtevno v družinah z več otroki v različnih razredih ali z enim otrokom, mlajšim od 4 let. Več staršev je namreč tudi opazilo, da ne morejo opravljati svojega dela in biti hkrati opora svojemu otroku, zato so morali svoje delo pogosto opravljati zgodaj zjutraj ali pozno zvečer. Kot drugi izziv so opredelili tudi povečanje časa pred zaslonom, pomanjkanje družbene angažiranosti, pomanjkanje zanimanja za spletno učenje in težave, povezane s tehnologijo. Tudi Sonnenschein in Stites (2021) navajata, da sta bila nivo stresa staršev in omejen dostop do tehnologije negativni napovedovalci vključevanja otrok v dejavnosti od doma. Starši so prav tako poročali, da niso bili dovolj usposobljeni za virtualno poučevanje in da za to niso imeli dovolj časa. Pojavili so se tudi drugi pomisleki glede tega, ali je virtualno učenje primerno za majhne otroke glede na njihovo omejeno pozornost in potrebo po boljših sredstvih za spodbujanje socialnega/čustvenega razvoja. Bistveno se je povečala tudi potreba po vključevanju staršev v učenje, kar je razvidno iz mnogih objavljenih vsebin.

Razkorak med nasprotujočimi se mnenji pripisujem predvsem temu, da so bili nekateri starši otrok doma bodisi brezposelni ali na t. i. »čakanju na delo«, drugi pa so morali opravljati delo od doma, dodatno delo, večizmensko delo.

4 Zaključek

Na podlagi pridobljenih rezultatov, s katerimi razpolagamo, lahko sklepamo, da je vrtec kot institucija naredila veliko za ohranjanje stikov z družina-

mi v času zaprtja vrtca. Povezala se je z družinami s pomočjo različnih digitalnih tehnik, predvsem z namenom sodelovanja in biti v podporo staršem.

Ker predšolski otrok še ni dovolj spreten pri uporabi digitalnih tehnik, je odvisen od svojih staršev. Koliko so starši dejansko izvajali priporočene dejavnosti, pripravljene s strani strokovnih delavcev, ali so imeli čas, morda tudi sredstva, so lahko nadaljnja raziskovalna vprašanja. Zavedati in upoštevati moramo tudi vidik obremenitve staršev, ki je bil v času razglašene epidemije Covid-19 zelo visok. To lahko tudi sami pripisujemo dejstvu, da so nekateri starši ob zaprtju ostali brez službe in rednih mesečnih dohodkov, nekateri so se borili za obstoj zaposlitve in se jim je službena obveznost povečala (daljši delavniki, več izmen ...), nekateri pa so bili primorani delati od doma, poleg tega pa skrbeti in nuditi pomoč šoloobveznim otrokom ter izvajati priporočljive dejavnosti za predšolskega otroka.

Iz svojega dela lahko povzamem, da nam je epidemija omogočila oz. nas prisilila, da smo začeli uporabljati digitalno tehnologijo. Bolj ciljno naravnano smo začeli uporabljati različna digitalna orodja (računalnike, tablice itd.), pri katerih je imela največ težav starejša populacija zaposlenih. Pri sami uporabi smo se naučili in postali večji pri upravljanju različnih kanalov (Teams, Zoom itd.), katere mnogi pred začetkom epidemije bodisi niso poznali ali uporabljali. Zelo dobro je stekla komunikacija s starši preko elektronske pošte, saj so jo bolj pozorno in skrbno spremljali. Prav je, da smo se izurili tudi na tem področju, saj živimo v obdobju, ko je sam razvoj digitalne tehnologije zelo visoko zastopan, vendar menim, da ga moramo uporabljati le toliko, kot je to potrebno in priporočljivo za predšolsko obdobje, saj je osebni stik tako s starši kot otroci še vedno nujno potreben.

Viri in literatura

- Dong, C., Cao, S., Li, H. (2020): Young childrens online learning during COVID-19 pandemic: Chinese parents beliefs and attitudes. *Children and Youth Services Review*. Št. 118.
- Hohmann, M. in Weikart, P. D. (2005): *Vzgoja in učenje predšolskih otrok*. Ljubljana: DZS.
- Jones, D. (2020): The impact of Covid-19 on Young Children, Families and Teachers. Defending the Early Years. ERIC.
- Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad RS za šolstvo (1999): *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana.
- Raziskava o vzgojno-izobraževalnem procesu v predšolski vzgoji in njegovih učinkih v času epidemije bolezni covid-19* (2021). Pedagoški inštitut. Center za kakovost v vzgoji in izobraževanju. Korak za korakom.
- Sonnenschein, S. in Stites L. M. (2021): The Effects of COVID-19 on Young Childrens and Their Parents Activities at Home. *Early Education and Development*.
- Vonta, T. (2009): *Organizirana predšolska vzgoja v izzivih družbenih sprememb*. Znanstvena monografija. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
- Zgonec, P. in Mervic, T. (2020): TRANZICIJA – O prehodih med domačim in učnim okoljem v času epidemije bolezni covid-19. V: *Korona in vrtec*, str. 52–53. Pedagoški inštitut. Center za kakovost v vzgoji in izobraževanju. Korak za korakom.
- Zupanc, T. (2021): Refleksije iz karantene: načrtovanje in izvajanje predšolskih dejavnosti na daljavo. V: *Sodobna pedagogika*. Letnik 72 (138). Številka 3/2021.